

A húszéves Napút 200 száma 26500 oldalon jelent meg. „Üdvözlő írások”: születtek, születnek: 2650 szóköz nélküli karakterben – alkotások, melyekben szerepel a **Nap**, szerepel az **út**. Az idei ötödik számunkban közreadott nagy csokor után: ezúttal újabb négy mű.*

Kovács katáng Ferenc

Született zöld

Állok a sorban, mindent látok és hallok. A pult végén magas homlokú, nyílt tekintetű lányok rakják papírzacskóba az árut. Ifjonti hévvel érvelnek a műanyag szatyrok ellen. Pólójukon Greta Thunberg svéd diáklány méregzöld arcmása. Rollupon színes ábrák, diagramok, elrettentő felvételek. Szemétsziget az Óperenciás-tengeren, lufira felfújódott bálnák. Körülöttem sápadt, szörnyülködő vásárlók.

Leülök egy padra – zöldidegennek bélyegzett őskövület –, teszek úgy, mint akit legyűrt a kor, pedig csak indulataimmal viaskodom. Nekem legyen lelki-furdalásom, mert folpackba csomagolnak minden egyes borsószemet? Nem az én tisztem eldönteni, mi hoz bajt a Földre, vízre, ózonpajzsra. Vannak nálam okosabbak; választottak, erre kitanultak.

Zöldtudatosá akarnak gyúrni. A magam módján voltam, vagyok és leszek is. Zöldfülűn, zsebpénzre éhesen anyám szavára vittem vissza a tejes-, sörös- és bambisüvegeket. Mosták, sterilizálták, újratöltötték. Megelőztem a mozgalmat?

Gyalog jártam, nem kopott térdig a lábam, időnként elkötöttem nagyapám kerékpárját. Az út közepén fociztunk, szánkóztunk, korcsolyáztunk, kipufogógázzal nem mesélt a fáma.

Nagyi teknőben mosott, háznál főzött vegyszermentes szappant használt. *Nap* és szél szárította a ruhát (s ugrottunk, mint a dörzsölt bolha, eső elől lekapkodni a kötélről). Szárítószekrény, mikrohullámú sütő, jégkocka-adagoló? Minek gyártják, hogyha káros?

A harmadik szomszédban volt csak tévé, esténként oda jártunk. Másnap megdumáltuk a suliban; egy csatorna, egy az élmény.

Tekerős kávédarálónk volt, rézmozsarunk, Nagyi nem konyhagéppel, községes fakanállal kevert az ötlaposhoz tészta. Régi újság porosodott a sarokban, pukkasztós fólia híján abba csomagoltunk.

Konditerem helyett a veteményesben kapáltunk, lócitrommal trágyáztuk a földet. Ásott kút vizével locsoltunk, előtte benne hűlt a dinnye és a szikvíz.

* A 2650 voltaképp az online-on folyik. Sorjáznak koronként a szerzések. A kétszeres folyóirat-közlés után is ott folytatódik – „korlátlan” ideig. Szóltja itt ezennel az írókat – invitánk. Várjuk írásaikat. 2650 leütésnyi próza ekként – egy Napút-oldal. (A szerkesztőség)

Artézi vagy nyomóskútból ittunk, nem petpalackból. Elektromos fűnyírót csak amerikai filmekben láttunk. Mi, a született zöldek.

Nem dobtunk szemébe semmit. Moslék a disznónak, száraz kenyér prézli-nek, lyukas bilibe muskátli! Rozsda ellen avas szalonnazsír a fűrészlapra. Hullott gyümölcs nem létezett. Összeraktuk, ami szétesett. Komoly szerszámot a szomszédtól kértünk kölcsön. Mi, az alapból zöldek.

Huzat volt nyáron, nem léghondi. Télen réteges-mackósan öltöztünk a mér-sékelt fűtött lakásban.

Jött idő házalókkal, csábító masinákkal, zsúfolt áruházakkal. Elirigyeltük a szomszéd meggypiros autóját. Orrán-száján reklámtévé került a konyhába is.

Dübörög a fogyasztói társadalom. A fejlődés érdekében harácsolj, zabálj!

Kiközösítenek, ha nem vagy trendi, korszerű és modern, ha nincs húzós zöldszogened? Ne ostorozd magad, ha bedaráltak a fogyasztói láncba! Hogy is állunk ok és okozattal?

Kedves ifjú barátaim, pénteki iskolakerülő! Helyesírási hibáktól hemzsegő felirattal, kólával a kézben, rágózva, üres szavakat skandálva jutunk-e előbbre? Ja, még valami:

*Ne légy szeles.
Bár a munkádon más keres –
dolgozni csak pontosan, szépen,
ahogy a csillag megy az égen,
ugy érdemes.*

Radnai István

Déli napfény

- No lám, megjött a mi kedves patikusunk!
- És milyen fiatalos ma – szól közbe egy tejfölösszájú festőtanonc.
- Ne ugrassátok folyton az öreget! No és hogy utazott?
- Figyeltem a fény játékát. A hajnal ametisztfényét és az alkony vörösét az Alpok havas csúcsain.
- Szerelmes a fénybe, mint az a bolond hollandus, aki lement Provence-ba?
- kérdezte valaki.
- Hallottak Van Goghról?
- Addig követi maga is a *Nap útját*, míg megjárja.
- Kérem, én ide tanulni jöttem, a hiányosságaimat pótolni...
- Igaza van – szól közbe a tanár.
- ...és nem az ugratásokat hallgatni – fejezte be Tivadar.
- Lássunk munkához, ma tanulmányfejet rajzolunk – szól rájuk Hollósy.
- Előkerült a rajzszen, a kifeszített papíron lassan megjelent a ráncos arc, a jellegzetes vonások.

A tanár megállt a patikus háta mögött.

– Meglepő! – gondolta, ajkai azonban hangtalanul mozogtak. Azt akarta, hogy Tivadar zavartalanul fejezhesse be a tanulmányfejet.

– Elutazom Afrikába – jelentette ki az, amikor leadta a szénrajzot.

– És ott hová?

– Egyiptomba, Marokkóba – talán –, de vágyom Szicíliába és a Balkán országába. A Nap különös útja a hegyek és a tengerek fölött.

– És miért ült be ide hozzám?

– Mert patikus vagyok, kérem, és nem részesültem komolyabb képzésben.

– És mit szól a fiatalokhoz?

– Én semmit, kérem.

– Nem az ugratásokról kérdeztem.

– Túlságosan hagyománytisztelők, ha én úgy kezelném már az ecsetet...

– De hiszen én nem az akadémikus stílust képviselem!

– Akármelyik akadémiára beiratkozhatnának. Ott sem lenne másképp. Ha nem van egy tanítványa, aki...

Valaki odajött és kérdezett valamit, egy másik megkérte, hogy korigálja a rajzot. Így a beszélgetés megszakadt.

Vajon kik járhattak a festőiskolába? Kár a böngészőt lapozgatni. Úgysem tudom eldönteni, igaza volt-e az öregnek. Olvasom, hogy sokat ugratták.

Afrikából megérkezik – Hollósynak címezve – az első távirat: „Felfedeztem a plein air stop Tivadar festő stop”. Ezt a táviratot egyúttal az országgyűlésnek is elküldte.

Harsány röhögés fogadta. Különösen János, aki a sarokba húzódott és próbálta féktelen jókedvét fegyelmezni, röhögött teli szájjal. Egyedül ő tudta, mennyit dolgozott, távirati blankettákról leáztatott csíkkal mit kellett szenvednie ahhoz, hogy a távirat eredetinek hasson.

Amikor Ferencjóska ágyának esett, táviratozott a családjának: „Tegyék ki a napra stop Tivadar stop.”

Akik a császári levéltárat tűvé tették érte, ezt a táviratot nem találták sehol. Pedig a többi jókívánság mind megtalálható ott, szép rendben, hivatalnoki alaposággal iktatva.

Elhatároztam, hogy Tivadarral megbeszélem a plein air és a napút kérdését.

A szabadban festeni, pont azt, amit látok, ez lehet egy festő igazi álma!

Én annyi idő alatt egy színvázlattal sem készülök el, amennyi neki egy kétszer hármas óriási vászon megfestéséhez kell.

Bár ma senki sem becsülné műveimet, teszem hozzá, és elhatározom, ide még egy sárga hasáb kell. Csontváry-sárga.

– Talán nem is keveri a festéket, csak kinyomja a tubusból a vászonra?

– Kérem, én patikus vagyok, és nincs sok pénzem, hogy festéket vegyek.

– És akkor mégis hogyan?

A választ már nem hallottam, a feleségem rázogatta a vállamat.

– Nem hallottad a vekkert? Még elkéssel az előadásról.

Vitéz Ferenc

2650 nap az Úton, amikor

Megyek a Tejúton. Mesebeli vándor királyfi vagyok. A talpam világol, vad csillagok legelnek alattam, s fölöttem ragyog, majd szétterül a fehér topolyafátyol. Az idő réseiben gyönyörű Einstein-ívben görbülnek hozzánk a csodák. Nem játsszák el az ostobát a gerincek – egyenesek, mint a nyárfák, s a fagyos úr forró viharában is csak meghajolnak. Napra napkupolák rakódtak, s világnyi messziség csömörlött a szívben. Köröztem pokolban, s angyalok lángoló szavától reszketett énekem; kinőttem tulipán testemből a kígyó mérgeit, s míg hozzád szegődtem, láttam, hogy mennyi kék madártoll hamvad el a gyilkos fényeken. S hántotta magáról kérgeit a nyár is. Hét és egynegyed év telt el már azóta (pontosan kétezer és hatszázötven nap), hogy mindent otthagytam. Nem kell a karóra, csuklómon nem maradt helye a bilincznek, fiókokra és polcokra sincs szükségem – itt fent a levélnek, kavicsnak, hajtincsnek, megszakadt fényképnek nem kell már több doboz. Nem kell az emlékgyár. A magas Tél Hátán zarándokolva végig, látom az Istent. Vagy látom a füstjét legalább az ősznek, ahol szerelmes őzek kergetőztek. S meghasítva a lélek árva ezüstjét, erodált sejtjeim kivetnek magukból minden földi tüskét. Tudják, az életet nem a múlásában, hanem a reményben kell mérni, és nem az éveket számolni, hanem elkísérni fészkéhez a csodát. Harmatos Kairosz-vásznakat feszítve ég és a föld közé; festeni rá annyi csillaglabirintust, amennyi a vágy volt, és amennyi végül be sem teljesülhet. Mert soha nem a vágyak teljesülnek be – a sorsok vannak az Úton kiterítve, s mint termékeny magok: néha szétgörögnek,

rabjai a gaznak, és mögé kerülnek
a rögnek, éhei fattyú madaraknak.
A sorsok szövetét lyuggatják a napok,
a fülnek szirének énekét dalolják,
s meztelen táncolnak a szemnek – szégyellik
magukat a szentek, s a bukott angyalok
arrébb fordítják a fényekét a magtól.
Meggfesteni az anyag ösztönét, gazdag
lopakodásban is éber álmodással
játszani. Szövetséget kötni az éggel.
Csábít a ragyogás – de meg is rémülök:
elpárolgok izzó gyémánt jégesőben,
magához másol a Jupiter, katonás
grafitlelemény leszek az éjszakában.
Reggelre itt ülök egy csillag peremén,
s a csodás messziség hirtelen haragos
vadregény-látomás lesz: tetovált bőrben
hordozom magammal a remény jelei
helyett az átkot és a bűnt mindhalálig.
Már ha van halál. Mert még azt se tudhatom,
milyen az élet. Hogy nem csak árnyékoknak
látszunk-e, föllebegve egy barlang falán,
mely bejárhatatlan, s talán nem fordult meg
az Isten sem erre, csak egyetlenegyszer,
valamikor az idők kezdetén, s oda
véste árnyékát a fal nyirkos kövébe,
megjelölve, meddig érhet el a fénye.
Megyek a Napúton, algebrai vándor
királyfi vagyok. Körözve magam körül
legelőbb, nem tudva, hol van a kint s a bent,
ahogy lánghol a szép Mária-legelő.
Megmaradt bennem a pillanat mámora,
nem gyötört ostoba kétség, hogy meghalunk,
mert hisz otthon vagyunk – s én ezt a számgyönyört
most élvezem. Ellenőrizd a számító-
gépeden: szóközök nélkül (szerzőnévvel,
a verscímmel s az írásjelekkel együtt)
pontosan kétezer-hatszázötven betű
lett ez a költemény is, Kedves Szondi György.

Zelei Miklós

Melyik nap? Melyik út?

Útnap indul ez is. Már javítom is. Csak egy sajtóhiba, hogy útnap. Nem kéne, hogy kodifikálódjon. Még kánonba kerül, s nézhetek! Mint a *nemtő*. Védszellem, őrszellem, génusz. Egy nyomdásztól fogant szó a XVI. század végén. Költők nevelték, töltötték belé a jelentést. Mint kolbászba a kerítést. A nyomdásznak nemzőt kellett volna szednie Calepinus tíznyelvű szótárába 1585-ben. Már több mint negyven éve bent vannak nálunk a törökök. Európai középhatalmi státuszunk megsemmisült, már nem kellett figyelni a magyar szavakra. Így lett nemtőnk. „A pusztas ország” zord génusza. „Milyen csend van, milyen nyugalom! Hány ezer éve már, hogy nem történik semmi.” Dehogynem! Az őstörténészek kezére került a szó. Ez most alakul. Kik arról ábrándoznak, hogy ősi nemtő szavunk a Nimródából ered. A bábeli toronyépítő minden sajtóhiba nemtője. Könnyű is elvéteni a nemzőt, a nemtőt. A klaviatúrámon is egymás mellett a *t*, a *z*. A szedőkészletben is így lehetett. Több mint négyszáz évvel ezelőtt.

A dolgozat halad, a kötelező, szóköz nélküli 2650 karakterből már 835 megvan. Plusz ennek a mondatnak a 65 karaktere. Én nem haladok. Reggel arra ébredtem, hogy zsibbad a bal lábam. Útnap indulni nem tudok. Megköszöntem Istennek a mozgásszervi megbetegedést. Igazán esedékes volt már. Annyit szaladgáltam a világban. Ültem Kamcsatkában kocsmában. Koptattam a washingtoni kongresszus szőnyegeit. Tyúkistent gyűjtöttem a Fekete-tenger jaltai partján. Lánysimogató programokon vettem részt Bulgáriában.

A Kádár-kori magyar faroknak hatalmas értéke volt a Szovjetunió, a szovjet pufferországok szexuális piacán. Pláne a Ceaușescu-vészorkorszak szökési terveiben. A nemzeti trigonometria módszere: a székely háromszögelés. A magyarországi magyar egyetemista elment Kolozsvárra, ott megígérte egy magyar lánynak, hogy házasságkötéssel áthozza. Cserébe megkefélte. Utána elutazott Marosvásárhelyre, ott is megígérte egy magyar lánynak, hogy feleségül veszi és áthozza, cserébe őt is megkefélte. Majd fölkerelkedett Csíkszeredába, ott ugyancsak ígéretet tett egy magyar lánynak, hogy feleségül veszi és áthozza... Majd vonatra szállt, és hátizsákjában egy üveg édeskés román kenyakkal honjába zötyögött: nemzés, nemtés. A vaszabáló korszak utazásai.

Ülök odafönt a napúton, hová a bajok, fájdalmak szoktak fölropítani. A nemtő-helikopter. Lógázom lábamat a napútszéli semmibe, s nézem, a földúton hogyan kínlódom. De miért lefelé nézek? A rossz szememmel, amellyel úgyse látok semmit.

Jobb fölfelé nézni. A másik szemmel, amelyre sose kellett szemüveg. Amelyet a bajok, az évek nem koptatnak, hanem élesítenek: Teiresziasz-effekt. Amellyel a láthatatlant látom. A napúton utazó magamat. Ahol szabad a mozgás. Semmi korlátozás. Nincs elesettség.

Erről beszél a hét mögöttem hagyott évtized? A megérkezés közelségéről? A nézőpontváltás belső erejéről? Amely a földúton újra fölsegít. Segít abban, hogy hálás legyek a bajért. Hogy van amivel megküzdeni – itt. Hogy megerősítsen ott. A napúton. Föl a zsinórpadról. Hiszen ez számít. A nap s az út. Az út s a nap. „E küzdés maga.” „Csak mentse meg a földet.” A többi semmi.